

Metoderapport
for
Skoleundersøkelsene 2004, 2005 og 2006
i tilknytning til SIRUS' evaluering av
Regionprosjektet

Hilde Pape, Ingeborg Rossow og Elisabet E. Storvoll

Forord

Som ledd i Regjeringens handlingsplan mot rusmiddelproblemer 2003-2005 (Sosialdepartementet, 2002) iverksatte Sosial- og helsedirektoratet (SHdir) Regionprosjektet - et forsøksprosjekt for å fremme den forebyggende innsatsen på lokalt plan. Evalueringen av forsøksprosjektet ble lagt til SIRUS.

Som ett sentralt element i SIRUS' evaluering av Regionprosjektet, gjennomførte vi høsten 2004, 2005 og 2006 spørreskjemaundersøkelser blant skoleungdom i de ni tiltakskommunene som inngikk i Regionprosjektet samt i sju kontrollkommuner. Bruttoutvalgene omfattet elever ved samtlige ungdomsskoler og videregående skoler i disse seksten kommunene. Siden den første datainnsamlingen foregikk *før* iverksetting av de forebyggingstiltakene som inngikk i Regionprosjektet, kan denne betraktes som en baselineundersøkelse. Ved den første oppfølgingsundersøkelsen var enkelte kommuner godt i gang med gjennomføringen av sine tiltak, mens andre var i startfasen. Den andre oppfølgingsundersøkelsen ble gjennomført mot slutten av prosjektperioden.

Denne rapporten gir en beskrivelse av forarbeidet til- og gjennomføringen av skoleundersøkelsene. Den inneholder også informasjon om datamaterialene, herunder opplysninger om frafall og utvalgenes sammensetning. Rapporten gir videre et innblikk i noen av de praktiske erfaringene som vi har høstet underveis.

Ved de 91 skolene som deltok i undersøkelsen ble det oppnevnt SIRUS-kontakter som hjalp til med praktiske oppgaver i forbindelse med datainnsamlingene. Disse kontaktpersonene fortjener en uforbeholden takk for sin innsats! Det gjør også alle ungdommene som deltok i undersøkelsen. I tillegg ønsker vi å takke rektorene og skoleadministrasjonen ved de ulike skolene for velvilje og imøtekommenhet. Vår prosjektkoordinator Astri Vannebo har bistått med uvurderlig innsats. På vegne av SIRUS har hun blant annet holdt løpende kontakt med skolene i de mest hektiske fasene av prosessen. Vi takker også Lasse Andersen ved Kollektor (tidligere Capture Data) og Svein Gossner ved DM Partner som har stått for det praktiske arbeidet med utsending/innhenting av spørreskjema og tilrettelegging av datafilene. Også kolleger ved SIRUS takkes for bidrag og nyttige innspill i forbindelse med skoleundersøkelsen. Vi vil særlig nevne Marianne Hansen, Bergljot Baklien og Kristin Buvik. Helt til slutt vil vi takke hverandre for et godt og hyggelig samarbeid.

Oslo, juni 2007

Hilde Pape

Ingeborg Rossow

Elisabet E. Storvoll

Bakgrunn

Regionprosjektet, som var et ledd i Regjeringens handlingsplan mot rusmiddelproblemer 2003-2005 (Sosialdepartementet, 2002), har vært et pilotprosjekt for å styrke den forebyggende innsatsen på lokalt plan. Den overordnede målsettingen var å redusere omfanget av rusmiddelbruk og skader knyttet til bruk/misbruk av rusmidler. Den sentrale styringen av Regionprosjektet ble lagt til Sosial- og helsedirektoratet (SHdir). Evalueringen ble lagt til SIRUS.

Alle kommunene i landet ble invitert til å søke SHdir om å delta i Regionprosjektet. Følgende ni kommuner fikk innvilget sine søknader: Haugesund, Larvik, Narvik, Nesodden, Os i Hordaland, samt Sande, Hareid, Ulstein og Herøy (de siste fire kommunene utgjør en enhet i prosjektet). I det følgende vil disse kommunene bli omtalt som *tiltaks kommuner*.

SHdir anbefalte en ”meny” for tiltaks kommunene bestående av elleve ulike forebyggingsprogrammer. Kommunene valgte dels å iverksette noen av disse tiltakene, dels å ta i bruk andre tiltak og dels å videreføre tiltak de allerede hadde erfaringer med. Regionprosjektet omfattet med andre ord en rekke ulike forebyggende tiltak og strategier. Et fellestrekk ved mange av de valgte tiltakene var at de i hovedsak rettet seg mot unge mennesker. Det dreide seg blant annet om skoleprogrammer, intervensjoner overfor barn og unge med atferdsvansker og tiltak mot salg og skjenking av alkohol til mindreårige. Mye av innsatsen i kommunene har derfor hatt som mål å utsette de unges debut med rusmidler, og å redusere rusmiddelbruken og forekomsten av rusrelaterte skader blant ungdom. Derfor lå det i sakens natur at SIRUS’ evaluering av forsøksprosjektet skulle fokusere spesielt på eventuelle endringer i de unges rusmiddelvaner som følge av den intensiverte satsingen på forebygging.

For å avdekke eventuelle endringer i ungdoms rusmiddelbruk, og i forekomsten av rusrelaterte skader, hentet vi inn opplysninger fra ungdommene selv. Dette ble gjort gjennom spørreskjema distribuert via skoleverket. Erfaringsmessig gir skoleundersøkelser en god svarprosent. Slike undersøkelser reduserer dessuten faren for at de som deltar påvirker hverandres svar (ettersom de aller fleste elevene på en gitt skole svarer samtidig, og fordi de ikke har lov til å snakke med hverandre når spørreskjemaene fylles ut).

Organisering av skoleundersøkelsen

Følgende tre SIRUS-forskere har hatt hovedansvaret for forarbeidet til- og gjennomføringen av spørreundersøkelsen blant skoleelevne (heretter kalt *skoleundersøkelsen*): Hilde Pape, Ingeborg Rossow og Elisabet E. Storvoll. Astri Vannebo ble engasjert som prosjektkoordinatorer i tilknytning til datainnsamlingen.

Kollektor og DM partner har vært våre eksterne samarbeidspartnere med hensyn til de ”tekniske” sidene ved datainnsamlingene, herunder trykking og utsendelse av spørreskjemaer og annet skriftlig materiale til skolene, optisk lesing av ferdig utfylte spørreskjemaer, mm.

Design

Vi valgte å studere eventuelle endringer i ungdoms rusmiddelbruk og rusmiddelrelaterte skader over tre tidspunkt. Den første kartleggingen (**t1**) fant sted høsten 2004 før implementering/intensivering av de forebyggings tiltakene som inngikk i Regionprosjektet. Denne datainnsamlingen kan med andre ord betraktes som en ”baseline”-undersøkelse. Den første posttesten (**t2**) fant sted høsten 2005. I perioden mellom t1 og t2 begynte tiltakskommunene å implementere/intensivere tiltak. Den andre posttesten (**t3**) ble gjennomført høsten 2006.

Tiltakskommuner og kontrollkommuner

For å kunne sannsynliggjøre at eventuelle endringer i omfanget av rusmiddelbruk og rusrelaterte problemer skyldes intensivert forebyggende innsats, var det ikke nok å følge utviklingen i tiltakskommunene. Vi måtte også inkludere *kontrollkommuner* – det vi si; kommuner som *ikke* fikk ekstra midler for å øke sin rusforebyggende virksomhet, men som ble kartlagt på samme måte som tiltakskommunene for å danne grunnlag for sammenlikninger.

Ved utvelgelsen av kontrollkommuner tok vi utgangspunkt i SHdir's oversikt over de kommunene som hadde søkt om forebyggingsmidler fra Regionprosjektet, men fått avslag. For å sikre et best mulig sammenlikningsgrunnlag, ønsket vi å rekruttere kommuner som lignet på tiltakskommunene. Vi tok hensyn til flere faktorer, blant annet geografisk beliggenhet, urbaniseringsgrad, avstand til nærmeste storby og innbyggerantall. Tabell 1 viser hvilke kontrollkommuner som ble valgt, og hvilke tiltakskommuner disse var ment å matche. Bortsett fra Askøy, var samtlige kontrollkommuner å finne blant søkerne om midler fra Regionprosjektet.

Tabell 1: Tiltakskommuner og kontrollkommuner.

Tiltakskommuner	Kontrollkommuner
Haugesund	Ålesund
Larvik	Tønsberg
Os	Stjørdal
Narvik	Kristiansund
Nesodden	Askøy
Herøy, Sande, Ulstein, Hareid	Andøy, Sortland

SHdir sendte ut brev til kontrollkommunene med invitasjon om å bli med i undersøkelsen. Disse brevene ble adressert til skoleetaten eller en tilsvarende instans i kommunadministrasjonen. I invitasjonen ble det framhevet at deltakelse ville være et viktig bidrag til økt kunnskap om lokalt basert rusforebygging rettet mot ungdom. Videre ble det påpekt at kommunen ikke ville bli økonomisk belastet for deltakelsen. Dessuten ble de lovet en rapport

med ”sine” resultater på et senere tidspunkt.¹ Velviljen viste seg å være stor, og samtlige inviterte kontrollkommuner takket ja til å være med i undersøkelsen.

Målutvalg

Vi la altså opp til en kontrollgruppedesign, med kartlegginger av ungdom i tiltaks- og kontrollkommuner på tre ulike tidspunkter. Målutvalget for alle tre undersøkelsene var *samtlig*e elever ved ungdomsskoler og videregående skoler i de ni tiltakskommunene og de sju kontrollkommunene.

Tverrsnittsdata og longitudinelle data

Vi har lagt opp til en design hvor vi både kan se på endringer over tid i ungdomsbefolkningen som helhet og følge utviklingsforløpet til enkeltindivider. Det første forutsetter sammenlignbare *tverrsnittsdata* fra flere tidspunkt, noe vi sikret ved å kartlegge elever på de samme klassetrinnene ved alle tre datainnsamlingene. Det andre forutsetter *longitudinelle data*, noe som krever at en henter inn opplysninger om de samme personene ved flere anledninger. Beskrivelsen av den longitudinelle delen av undersøkelsen vil bli publisert i en egen nettrapport.

Prosedyre

Godkjenning fra Datatilsynet

Undersøkelsen ble meldt til Norsk Samfunnsvitenskaplige datatjeneste (NSD), som foretar vurderinger av forskningsprosjekter på vegne av Datatilsynet. Prosjektet ble opprinnelig godkjent under forutsetning av at vi innhentet skriftelig informert samtykke fra foreldre/foresatte til alle elever under 18 år. Slike samtykker ble hentet inn på t1. Før gjennomføringen av t2 og t3, fikk vi endret dette vedtaket til kun å gjelde for elever på ungdomstrinnet.

Etablering av kontakt med skolene

Alle tiltakskommunene i Regionprosjektet oppnevnte en egen prosjektkoordinator. Disse koordinatorene etablerte kontakt med ungdomsskolene og de videregående skolene i sitt distrikt. I tiltakskommunene kunne dermed SIRUS i stor grad ”gå rett på sak” da datainnsamlingen skulle gjennomføres. I kontrollkommunene måtte kontakten med den enkelte skole etableres på andre måter. Ungdomsskolene ble kontaktet av skoleetaten eller tilsvarende instans i kommuneadministrasjonen. De videregående skolene tok SIRUS selv kontakt med.

¹ Alle kommunene, både tiltaks- og kontrollkommuner, fikk tilsendt en rapport med utvalgte funn fra sin kommune høsten 2005. Funnene var fra baselineundersøkelsen, men ble først sendt ut etter at den første oppfølgingsundersøkelsen hadde funnet sted.

Opprettelse av SIRUS-kontakter

Samtlige skoler, både i tiltaks- og kontrollkommunene, ble bedt om å oppnevne en såkalt *SIRUS-kontakt*, det vil si; en i lærerstaben eller i skoleadministrasjonen som kunne være vår kontaktperson ved skolen. SIRUS-kontaktens oppgave var å hjelpe til med praktiske og administrative oppgaver i tilknytning til datainnsamlingene. Mange av de kontaktpersonene som ble oppnevnt, hadde i utgangspunktet en spesiell rolle ved sin skole. I flere tilfeller var det rektor som påtok seg oppgaven, men også sosiallærere, elevinspektører, studieinspektører, rådgivere og nestledere var å finne i SIRUS-kontaktens rekke. Ved enkelte skoler hadde vi samme SIRUS-kontakt ved flere datainnsamlinger, mens ved andre forholdte vi oss til ulike personer. Alle SIRUS-kontaktene fikk et honorar for innsatsen. Ved skoler med mer enn 600 elever var beløpet satt til kr. 2 000,- per datainnsamling, mens på mindre skoler var beløpet på kr. 1 000,-. På t2 og t3 deltok dessuten alle SIRUS-kontaktene i trekningen om en fritt valgt reise til en verdi av kr. 10 000,-.

I forberedelsesfasen var en av de viktigste oppgavene til SIRUS-kontaktene å sørge for å distribuere et informasjonsskriv om undersøkelsen til elevene og deres foreldre eller foresatte. Videre måtte samtykkeerklæringer fra foreldre/foresatte til elever på ungdomstrinnet samles inn og systematiseres (for alle elever under 18 år på t1). I den forbindelse var det viktig å holde oversikt over hvilke elever som fikk tillatelse hjemmefra til å delta i undersøkelsen, og hvilke som ikke fikk det. SIRUS-kontaktene hadde også ansvar for å fastsette dato for datainnsamlingen, motta spørreskjemaene fra Kollektor og distribuere disse til de ulike klassene, og for å informere andre lærere om hvordan undersøkelsen skulle gjennomføres.

Når datainnsamlingene fant sted, var SIRUS-kontaktens oppgave å sørge for at undersøkelsen ble gjennomført i henhold til instruksene (se vedlegg 1A - D, og 2 A og B).

En viktig del av etterarbeidet handlet om å fange opp elever som ikke var til stede da *hovedundersøkelsen* ble gjennomført. I denne forbindelse ble SIRUS-kontaktene bedt om å sørge for at det ble avviklet *oppsamlingsrunder*. Etter at undersøkelsen var gjennomført, både hovedundersøkelsen og eventuelle oppsamlingsrunder, skulle SIRUS-kontaktene samle alle spørreskjemaene og sende dem tilbake til Kollektor i en forsendelse. SIRUS-kontaktene hadde også ansvar for å fylle ut og sende inn et registreringskjema for hele skolen, med opplysninger om deltakerantall og frafall.

Kommunikasjonen med SIRUS-kontaktene var relativt tett i perioden rundt datainnsamlingen, og foregikk både pr. e-mail, telefon og post. Dette hadde ikke vært mulig hvis vi ikke hadde ansatt en prosjektkoordinator.

Informasjon til elever og foresatte

Elever og foresatte fikk utdelt et informasjonsskriv om undersøkelsen via skoleverket (se vedlegg 3A-D). I dette skrivet ble det gitt en kortfattet beskrivelse av bakgrunnen for spørreskjemaundersøkelsen, og hvordan den skulle gjennomføres. I tråd med gjeldende regler, ble det opplyst om at deltakelse var frivillig, at den enkelte kunne trekke seg underveis og at det var anledning til å hoppe over enkelte spørsmål. Videre ble det opplyst at alle som deltok ville få utdelt et lodd som ga mulighet til å vinne en premie på kr. 20 000,- til en valgfri reise for

hele familien (kr. 30 000,- på t1). Informasjonsskrivet inneholdt dessuten adresser til ulike nettsteder, slik at de som ønsket det kunne få tilgang på mer detaljerte opplysninger om undersøkelsen.

Informert samtykke

Elever på ungdomstrinnet (under 18 år på t1) måtte ha foreldrenes skriftlige samtykke for å delta i undersøkelsen. Informasjonsskrivet til ungdomstrinnet inneholdt en samtykkeerklæring som kunne brukes til dette (Vedlegg 3A og C).

Utfylling av spørreskjemaet på skolen

Det var satt av en skoletime til utfyllingen av spørreskjemaet. Instruksen til elevene i forbindelse med utfyllingen av skjemaet ble lest opp av lærerne før utfylling (jf. Vedlegg 2 A og B). Der ble det blant annet minnet om at de kunne hoppe over spørsmål de syntes det var vanskelig å svare på. Elevene skulle selv legge det ferdig utfylte spørreskjemaet i en konvolutt som skulle klistres igjen før den ble levert til læreren.

På t1 fikk elevene et kort med telefonnummer til Barnas kontakttelefon og til Rustelefonen. Hensikten var å bistå elever som eventuelt hadde behov for å snakke med noen voksne om temaet for undersøkelsen. På t2 og t3 var disse opplysningene å finne på slutten av spørreskjemaet.

Spørreskjema til elevene

Ettersom hovedmålet med Regionprosjektet var å redusere rusmiddelbruk og omfanget av rusrelaterte skader, inneholdt spørreskjemaet mange spørsmål om dette. Vi kartla dessuten en rekke veldokumenterte risikofaktorer for drikking og illegal rusmiddelbruk. På slutten av spørreskjemaet var det lagt inn en del spørsmål om pengespill. Disse inngikk som en del av evalueringen av omfanget av gevinstautomater i Norge.

Mens deler av spørreskjemaet var utviklet med tanke på den foreliggende undersøkelsen, var andre basert på spørsmål benyttet i tidligere studier. Det ble blant annet hentet en del spørsmål fra de landsdekkende spørreskjemaundersøkelsene "Ung i Norge 1992" og "Ung i Norge 2002" (se Rossow og Bø, 2003), hvor det har blitt lagt vekt på å benytte standardiserte spørsmålsbatterier fra internasjonal forskning. Spørreskjemaet brukt i "Ung i Norge 2002" var videre pilotert blant elever på både ungdomsskoler og videregående skoler.

To litt ulike spørreskjemaer ble benyttet: Ett til ungdomsskoleelever og ett til elever på videregående skoler. De yngste elevene fikk blant annet flere spørsmål om regler hjemme (f. eks. hvor sent de fikk lov til å være ute om kveldene), mens de eldste blant annet fikk flere spørsmål om problemer knyttet til egen drikking. Begge skjematyper forelå på både nynorsk og bokmål.

Spørreskjemaene inneholdt følgende komponenter (de fleste spørsmålene ble stilt på alle tre datainnsamlingene):

Bakgrunnsvariabler. Kjønn, alder, klassetrinn, studieretning (på videregående skole), hvem de bodde sammen med, om de bodde i samme kommune som skolen lå i (kun elever på videregående skoler), hvilket land foreldrene var født i, religiøs tilknytning, foreldrenes utdanning og tilknytning til arbeidslivet, samt vurderinger av familiens økonomi.

Rusmiddelbruk. Det ble spurt om rusmiddelbruk både noen gang og siste år. Det ble nærmere bestemt spurt om bruk av alkohol, tobakk (røyk og snus), cannabis, andre narkotiske stoffer, sniffing av løsemidler og bruk av legemidler for å oppnå rus. Spørsmålene var med noen få unntak hentet fra "Ung i Norge 2002". I tillegg ble det spurt om konteksten for drikke-/beruselsesdebuten.

Rusrelaterte problemer og skader. Ungdom som hadde drukket alkohol sist år, ble spurt hvor ofte de hadde opplevd ulike problemer i forbindelse med egen drikking. Noen av disse spørsmålene var basert på Rutger's Alcohol Problem Index (RAPI; White og Labouvie, 1989). Videre var det inkludert noen spørsmål fra Ung i Norge 2002 om voldsutsatthet, og noen egenutviklende spørsmål om hvor man eventuelt befant seg da man ble utsatt for vold (f. eks. om det skjedde på et utested).

Rusrelaterte holdninger og kunnskap. Elevene ble spurt om deres oppfatning av ungdom som drikker/ikke drikker og alkoholpolitiske virkemidler som aldersgrenser og priser. Videre ble de presentert for en del påstander om rusmiddelbruk (f. eks. Alkohol tar flere liv enn narkotika) som de skulle vurdere sannhetsverdien av. Dessuten ble de bedt om å anslå andelen ungdommer på deres egen alder som brukte ulike rusmidler.

Tilgjengelighet til rusmidler. For å kartlegge tilgjengelighet til alkohol, ble ungdommene spurt om hvor langt de bodde fra ulike salgs-/skjenkesteder, og om de hadde kjennskap til salgs-/skjenkesteder hvor det var lett for ungdom under 18 år å få kjøpt alkohol. Dessuten ble de spurt om de var tilbudt illegal sprit eller om de visste hvor de kunne skaffe dette.

Ungdommer som hadde drukket alkohol siste år, ble spurt om hvordan de hadde skaffet seg drikkevarer (inkludert om de hadde fått alkohol hjemme). Dette er en videreutviklet versjon av ett spørsmålsbatteri utprøvd i Ung i Norge 2002. I tillegg ble de spurt om de hadde prøvd å kjøpe alkohol på ulike salgs-/skjenkesteder, og i så fall om de hadde måtte vise legitimasjon. Dessuten ble de spurt om hvorvidt de hadde drukket seg beruset på ulike steder (inkludert skjenkesteder).

For å kunne si noe om tilgangen på tobakk, ble de som røykte og snuste spurt om de selv kjøpte tobakk. Videre spurte vi respondentene om de noen gang var tilbudt cannabis eller andre narkotiske stoffer.

Også andre forhold som kan være forbundet med ungdoms tilgjengelighet til rusmidler ble kartlagt: pubertetstiming (Petersen og Crockett, 1985), om de syntes at de så yngre eller eldre ut enn det de var, hvor mye penger de disponerte fritt i måneden og om de hadde benyttet falsk legitimasjon.

Foreldrene. Ungdommene ble spurt om hvor ofte foreldrene deres drakk alkohol og om de hadde sett foreldrene sine beruset (utprøvd i Ung i Norge-undersøkelsene).

Vi spurte også om hva de trodde foreldrene deres ville synes om at de brukte ulike rusmidler, og om foreldrene snakket med dem om farer forbundet med rusmiddelbruk. De som hadde drukket alkohol siste år, ble spurt om foreldrene hadde kjennskap til dette (utprøvd i Ung i Norge 2002).

Videre ble respondentene spurt om de fikk lov av foreldrene til å drikke alkohol hjemme, og om mer generelle regler (f. eks. om de fikk være ute så lenge de ville). Det ble dessuten spurt om foreldres kjennskap til hva de unge drev med i fritiden, og hvordan foreldrene skaffet seg denne informasjonen. Disse spørsmålene baserte seg på et mål på foreldretilsyn ("monitoring") utviklet av Alsaker og kolleger (1991) og på Stattin og Kerrs arbeider (Kerr og Stattin, 2000; Stattin, 2001; Stattin og Kerr, 2000). Ungdommenes forhold til foreldrene ble blant annet kartlagt gjennom deler av Parent Bonding Instrument (Parker et al., 1979).

Venner, kjærester og andre jevnaldrende. Alle ungdommene ble spurt om de hadde en kjæreste, hvor ofte de var sammen med venner i fritiden og hvor mange nære venner de hadde. I tillegg ble de spurt om de to nærmeste vennenes, og eventuelt kjærestes, alder og bruk av ulike rusmidler (basert på Ung i Norge-undersøkelsene).

Skoletilpasning og -trivsel. Elevene ble stilt spørsmål om trivsel på skolen og om de hadde vært utsatt for mobbing av medelever (fra Ung i Norge 2002). I tillegg ble det spurt om karakterer i enkelte fag.

Fritidsaktiviteter. Det ble spurt etter deltakelse i ulike fritidsaktiviteter, og hvordan de ellers tilbrakte fritiden (brukt i Ung i Norge-undersøkelsene).

Grad av fremtidsrettethet. Som et mål på grad av fremtidsrettethet inkluderte vi et tidligere utprøvd mål på diskontering av fremtidige goder (Bretteville-Jensen, 1999). I tillegg hadde vi med en impulsivitetsskala (Plutchick impulsivity scale; Plutchick et al., 1989).

Problematferd og psykisk helse. Respondentene ble spurt om involvering i et bredt spekter av antisosial atferd. Spørsmålene baserte seg i stor grad på Olweus' mål på antisosial atferd (Olweus, 1989) og et mål brukt i en nasjonal undersøkelse i USA (Windle, 1990). Depressivt stemningsleie ble målt ved hjelp av seks spørsmål fra Hopkins Symptom Checklist (HSCL; Kandel og Davies, 1982; Derogatis et al., 1974). Suicidale tanker ble kartlagt ved ett enkelt spørsmål utprøvd i Ung i Norge.

Pengespill. Som et ledd i evalueringen av reduksjonen i omfanget av gevinstautomater i Norge, ble spørsmål om pengespill inkludert i slutten av spørreskjemaet. Disse omfattet blant annet spørsmål om frekvens av pengespill, the Lie-Bet Questionnaire (Johnson et al., 1997) og SOGS-RA (Hardoon et al., 2003).

I 2006 ble det ikke lenger tillatt å bruke sedler på spilleautomatene. For å kunne se på en eventuell effekt av dette tiltaket, ble spørsmål om hvorvidt dette har påvirket spillevanene lagt

til på t3. Det ble da også spurt om debutalder på spilleautomat, egen opplevelse av problemer knyttet til pengespill, samt spørsmål om kognitive feilslutninger knyttet til spill.

Hvert skjema hadde en skolekode og en klassekode. Dette gir muligheten til å studere om enkelte fenomen har en tendens til å konsentreres i noen klasser og/eller på enkelte skoler. Med slike koder gir dataene muligheter for flernivåanalyser.

De elevene som deltok i undersøkelsen flere ganger ble i tillegg gitt et ID-nummer. Dette er en forutsetning for å kunne studere endringer over tid blant de samme elevene. For å sikre elevenes anonymitet, har vi bedt skolene om å opprette og oppbevare en liste med koblinger mellom ID-nummer og elevenes navn på et sikkert sted. Forskerne som har tilgang på datafilen har med andre ord ikke tilgang til denne koblingen.

Fra spørreskjema til datafil - t2 og t3

SIRUS-kontaktene samlet inn alle de ferdigutfylte spørreskjemaene ved skolen, og sendte dem samlet tilbake til Kollektor for optisk lesning. SIRUS mottok to SPSS-filer fra Kollektor, en for elevene på ungdomsskolene og en for elevene på de videregående skolene.

Filene fra ungdomsskole og videregående skole ble skjøtet, og variabelnavn og kategorinavn påsatt. På t2 bestod denne samlefilen av 21.389 optisk leste spørreskjema. For 78 case var det ingen svar eller kun observasjoner på noen få variabler. Alle disse "casene" ble fjernet fra SPSS-filen. På t3 bestod samlefilen av 20.786 spørreskjema. Til sammen 64 case ble fjernet på grunn av manglende svar eller svar på kun få variabler.

Erfaringsmessig er det noen elever som tuller når de besvarer spørreskjemaer. Åpenbart urimelige svar har vi forsøkt å identifisere og "luke ut". Elever som anga ekstremt høye frekvenser på ulik normbrytende atferd, tobakksbruk, alkoholbruk, pengebruk og/eller en usannsynlig alder på kjæreste, ble vurdert nærmere. På t2 ble 16 personer og på t3 27 personer ekskludert fra filen som følge av at de hadde rapportert mange usannsynlige svar. Denne begrensede "oppryddingen" innebærer ikke at usannsynlige verdier fortsatt ikke forekommer. Ved videre analyser av datasettet er det derfor viktig at den enkelte forsker selv kritisk vurderer fordelinger og verdier på de enkelte variabler.

Etter at disse endringene var foretatt omfattet datafilen fra t2 21.295 respondenter og datafilen fra t3 20.695 respondenter. For en beskrivelse av veien fra spørreskjema til datafil på t1 se Pape et al. (2005).

Deltagende skoler

Til sammen 94 skoler ble bedt om å delta i den første skoleundersøkelsen (t1). En ungdomsskole i Ålesund trakk seg på et tidlig tidspunkt. Av ulike årsaker falt også to andre skoler fra før den *første* datainnsamlingen fant sted. Nærmere bestemt "mistet" vi en videregående skole i Sortland (nr. 55) og en ungdomsskole i Askøy (nr. 63). Alle disse skolene var fra kontrollkommuner. Det var med andre ord 91 skoler som deltok i den første datainnsamlingen. Tabell 2 viser hvordan disse skolene fordelte seg på ungdomstrinnet og videregående trinnet i henholdsvis tiltaks- og kontrollkommunene.

Tabell 2: Ungdomsskoler (US) og videregående skoler (VGS) i henholdsvis tiltaks- og kontrollkommunene som inngår i datamaterialet på t1.

Tiltakskommuner			Kontrollkommuner		
	US	VGS		US	VGS
Haugesund	5	8	Ålesund	7	5
Larvik	8	1	Tønsberg	7	2
Os	4	3	Stjørdal	3	2
Narvik	5	3	Kristiansund	2	2
Nesodden	4	2	Askøy	3	1
Herøy, Sande, Ulstein, Hareid	8	2	Andøy, Sortland	4	2
Sum	34	19	Sum	26	14

Note: Summen av antall skoler skal være 91 og ikke 93. Dette skyldes at to skoler (en på Nesodden og en i Haugesund) telles med to ganger siden den både har elever på ungdomstrinnet og fungerer som videregående skole.

Ved den *andre* datainnsamlingen mistet vi en skole fra kontrollkommunen Ålesund. Dette var en videregående skole (nr. 73). Dessuten mistet vi to skoler fra tiltakskommunene. Dette var en liten ungdomsskole (dvs. < ti elever) fra Os (nr. 38) og en videregående skole fra Hagesund (nr. 16). Den siste skolen trakk seg fordi den allerede hadde vært med på en annen rusundersøkelse i regi av Haugesund kommune. Vi valgte å ekskludere en ungdomsskole fra tiltakskommunen Narvik (nr. 33). Dataene ved denne skolen ble samlet inn drøyt tre måneder senere enn ved de andre skolene. Videre ble tre av de videregående skolene i Haugesund (nr. 19, 20 og 21) slått sammen til en skole (nr. 20) mellom den første og andre datainnsamlingen. Datamaterialet på t2 omfatter dermed 85 skoler. Tabell 3 viser hvordan disse skolene foredeler seg på ungdomstrinnet og videregående trinnet i henholdsvis tiltaks- og kontrollkommunene.

Ved den *tredje* datainnsamlingen mistet vi en ungdomsskole fra tiltakskommunen Narvik (nr. 34), en videregående skole fra kontrollkommunen Askøy (nr. 59) og en videregående skole fra kontrollkommunen Ålesund (nr. 77). Datamaterialet på t3 omfatter dermed 82 skoler. Tabell 4 viser hvordan disse skolene foredeler seg på ungdomstrinnet og videregående trinnet i henholdsvis tiltaks- og kontrollkommunene.

Tabell 3: Ungdomsskoler (US) og videregående skoler (VGS) i henholdsvis tiltaks- og kontrollkommunene som inngår i datamaterialet på t2.

	Tiltakskommuner		Kontrollkommuner		
	US	VGS	US	VGS	
Haugesund	5	5	Ålesund	7	4
Larvik	8	1	Tønsberg	7	2
Os	3	3	Stjørdal	3	2
Narvik	4	3	Kristiansund	2	2
Nesodden	4	2	Askøy	3	1
Herøy, Sande, Ulstein, Hareid	8	2	Andøy, Sortland	4	2
Sum	32	16	Sum	26	13

Note: Summen av antall skoler skal være 85 og ikke 87. Dette skyldes at to skoler (en på Nesodden og en i Haugesund) telles med to ganger siden den både har elever på ungdomstrinnet og fungerer som videregående skole.

Tabell 4: Ungdomsskoler (US) og videregående skoler (VGS) i henholdsvis tiltaks- og kontrollkommunene som inngår i datamaterialet på t3.

	Tiltakskommuner		Kontrollkommuner		
	US	VGS	US	VGS	
Haugesund	5	5	Ålesund	7	3
Larvik	8	1	Tønsberg	7	2
Os	3	3	Stjørdal	3	2
Narvik	3	3	Kristiansund	2	2
Nesodden	4	1	Askøy	3	-
Herøy, Sande, Ulstein, Hareid	8	2	Andøy, Sortland	4	2
Sum	31	15	Sum	26	11

Note: Summen av antall skoler skal være 82 og ikke 83. Dette skyldes at en skole i Haugesund telles med to ganger siden den både har elever på ungdomstrinnet og fungerer som videregående skole.

Frafall

Nettoutvalgene fremgår av datafilene på hhv t1, t2 og t3. Datafilen fra t1 omfatter til sammen 20 703 respondenter (jf. Pape et al., 2005). Som redegjort for under punktet "Fra spørreskjema til datafil – t2 og t3", omfatter datafilen fra t2 og t3 henholdsvis 21 295 og 20.695 respondenter.

Bruttoutvalgene ble beregnet ut fra et registreringsskjema som skolene skulle fylle ut i forbindelse med datainnsamlingen. Siden noen få SIRUS-kontakter ikke fylte ut dette skjemaet, vil bruttoutvalgs størrelse ved enkelte skoler være noe usikkert. Men det er neppe

store avvik mellom det antallet elever skolen opprinnelig oppga og antallet elever ved skolen på datainnsamlingspunktet. Etter at eldre elever, og elever som i følge lærernes vurdering ikke kunne delta i undersøkelsen (ikke behersket norsk og elever i sterkt tilrettelagte klasser), var ekskludert fra utvalgene, omfattet bruttoutvalgene på t1, t2 og t3 hhv. 26.712, 25.263 og 24.609 elever. Dette gir en svarprosent på 77,5 på t1, 84,3 på t2 og 84,1 på t3.

Før beregning av de svarprosentene som presenteres i tabell 5 og 6, ble hele klassetrinn og klasser/grupper som ikke deltok i undersøkelsen tatt ut av bruttoutvalget. Dette representerer i hovedsak et tilfeldig frafall. Det er lite sannsynlig at klasser som av praktiske grunner ikke deltok i undersøkelsen skiller seg vesentlig fra andre klasser når det gjelder rusmiddelbruk. Grunnen til at enkelte klassetrinn ikke deltok i undersøkelsen var som følger: en skole utelot GK og VK1 fra t1-undersøkelsen siden de syntes det var meningsløst å hente inn skriftlig foreldresamtykke for elever på videregående skoler, en annen skole utelot VK1 og VK2 fra t1 fordi de ikke fikk spørreskjemaene i rett tid og en skole utelot 8. klasse fra t1 og t2 fordi de syntes elevene var for unge til å svare på spørsmål om rusmiddelbruk (dette utgjorde til sammen 573 elever på t1 og 22 elever på t2). Videre ble hele klasser/grupper som ikke deltok i undersøkelsen tatt ut av bruttoutvalget (1.102 elever på t1, 681 elever på t2 og 472 elever på t3). I en del av registreringskjemaene var det redegjort for hvorfor disse klassene/gruppene ikke deltok. Dette gjaldt for eksempel elever som var utplasserte i praksis, elever med lærlingplasser og elever på klassesettur. Etter at disse endringene var foretatt, besto bruttoutvalgene på t1, t2 og t3 av hhv. 25.037, 24.560 og 24.137 elever, noe som gir en samlet svarprosent på hhv. 82,7, 86,7 og 85,7 (jf. Tabell 5).

På ungdomstrinnet var oppslutningen på 86 % på alle tre datainnsamlingene (jf. Tabell 5). På de videregående skolene hadde vi et større frafall på t1 (80 %) enn på de to påfølgende undersøkelsene (86 % og 87 %). Dette kan delvis skyldes at vi på t1 måtte innhente skriftlig samtykke fra foresatte til alle elever under 18 år. Mange skoler meldte om praktiske problemer med dette (jf. punktet ”Erfaringer fra gjennomføringen av spørreundersøkelsene”).

Tabell 5: Svarprosent¹, brutto og netto elevantal etter skoletype på t1, t2 og t3.

Skoletype	T1 ²			T2			T3		
	Brutto	Netto	%	Brutto	Netto	%	Brutto	Netto	%
Ungdomsskoler	11.868	10.177	85,8	11.717	10.097	86,2	11.616	10.017	86,2
Videregående skoler	13.169	10.526	79,9	12.843	11.198	87,2	12.521	10.678	85,3
<i>Totalt</i>	<i>25.037</i>	<i>20.703</i>	<i>82,7</i>	<i>24.560</i>	<i>21.295</i>	<i>86,7</i>	<i>24.137</i>	<i>20.695</i>	<i>85,7</i>

¹ Svarprosentene ble beregnet blant alle deltakende skoler (dvs. 91 skoler på t1, 85 skoler på t2 og 82 skoler på t3).

² Det er noe avvik mellom bruttoutvalget oppgitt i denne tabellen og det som ble oppgitt i Pape et al. (2005). Dette skyldes ulike beregningsmåter.

Tabell 6 viser svarprosentene for hver enkelt kommune. De fleste hadde en svarprosent på mellom 80 og 90, men enkelte hadde en lavere svarprosent ved en av datainnsamlingene. På

ungdomstrinnet var svarprosenten tilnærmet lik for kontrollkommunene og tiltakskommunene på alle tre datainnsamlingene. På videregående trinnet var svarprosentene på t1 lavere for tiltakskommunene enn for kontrollkommunene. Det var også en forskjell på t3, men da i motsatt retning.

Tabell 6: Svarprosent, brutto og netto elevtall i kommunene/regionene på t1, t2 og t3.

Kommune/region	T1 ¹			T2 ²			T3 ³		
	Brutto	Netto	%	Brutto	Netto	%	Brutto	Netto	%
Nesodden	959	756	78,8	1.484	1.203	81,1	1.461	1.208	82,7
Larvik	3.075	2.225	72,4	3.142	2.700	85,9	3.245	2.743	84,5
Haugesund	3.518	3.006	85,4	3.099	2.773	89,5	3.237	2.903	89,7
Narvik	1.616	1.327	82,1	1.393	1.197	85,9	1.390	1.157	83,2
Os	1.390	1.196	86,0	1.593	1.383	86,8	1.429	1.334	93,4
Sør Møre	1.864	1.535	82,3	1.818	1.596	87,8	1.799	1.601	89,0
<i>Sum tiltakskommuner</i>	<i>12.422</i>	<i>10.045</i>	<i>80,9</i>	<i>12.529</i>	<i>10.852</i>	<i>86,6</i>	<i>12.561</i>	<i>10.946</i>	<i>87,1</i>
<i>US tiltakskommuner</i>	<i>6.229</i>	<i>5.347</i>	<i>85,8</i>	<i>5.968</i>	<i>5.091</i>	<i>85,3</i>	<i>5.756</i>	<i>4.988</i>	<i>86,7</i>
<i>VG tiltakskommuner</i>	<i>6.193</i>	<i>4.698</i>	<i>75,9</i>	<i>6.561</i>	<i>5.761</i>	<i>87,8</i>	<i>6.805</i>	<i>5.958</i>	<i>87,6</i>
Andøy, Sortland	935	729	78,0	927	759	81,9	877	704	80,3
Askøy	1.148	981	85,5	1.157	1.032	89,2	656	581	88,6
Kristiansund	1.968	1.702	86,5	1.881	1.581	84,1	1.815	1.608	88,6
Stjørdal	1.684	1.393	82,7	1.719	1.523	88,6	1.938	1.423	73,4
Ålesund	4.188	3.616	86,3	3.526	3.039	86,2	3.151	2.720	86,3
Tønsberg	2.692	2.214	82,2	2.821	2.376	84,2	3.139	2.653	84,5
<i>Sum kontrollkommuner</i>	<i>12.615</i>	<i>10.635</i>	<i>84,3</i>	<i>12.031</i>	<i>10.310</i>	<i>85,7</i>	<i>11.576</i>	<i>9.689</i>	<i>83,7</i>
<i>US kontrollkommuner</i>	<i>5.639</i>	<i>4.815</i>	<i>85,4</i>	<i>5.749</i>	<i>4.975</i>	<i>86,5</i>	<i>5.860</i>	<i>5.002</i>	<i>85,4</i>
<i>VG kontrollkommuner</i>	<i>6.976</i>	<i>5.820</i>	<i>83,4</i>	<i>6.282</i>	<i>5.335</i>	<i>84,9</i>	<i>5.716</i>	<i>4.687</i>	<i>82,0</i>

¹ Summen av deltakende elever blir 20.680 og ikke 20.703. Dette skyldes at 23 elever manglet skolenummer, og dermed muligheten til å finne ut hvilken kommune de tilhørte. Det er noe avvik mellom bruttoutvalget oppgitt i denne tabellen og det som ble oppgitt i Pape et al. (2005). Dette skyldes ulike beregningsmåter.

² Summen av deltakende elever blir 21.162 og ikke 21.295 Dette skyldes at 133 elever manglet skolenummer, og dermed muligheten til å finne ut hvilken kommune de tilhørte.

³ Summen av deltakende elever blir 20.635 og ikke 20.695 Dette skyldes at 60 elever manglet skolenummer, og dermed muligheten til å finne ut hvilken kommune de tilhørte.

Deltakere

Tabell 7 gir en kort beskrivelse av nettoutvalgene fra de tre datainnsamlingene. Som en kan lese av tabellen, så var kjønns- og aldersfordelingen omtrent lik i alle tre utvalgene. Omtrent halvparten av alle tre nettoutvalgene besto av elever fra videregående skoler. Andelen elever fra videregående skoler var imidlertid noe ulik i tiltaks- og kontrollkommunene, både på t1 og

på t3. Også andelen fra yrkesfaglig studieretning varierte noe mellom tiltaks- og kontrollkommunene. Dette gjaldt for alle tre tidspunktene.

Tabell 7: Beskrivelse av nettoutvalgene i tiltak- (T) og kontrollkommunene (K) på t1, t2 og t3.

	T1			T2			T3		
	Alle	T	K	Alle	T	K	Alle	T	K
Andel jenter (%)	51	51	51	50	49	51	51	49	52
Gjennomsnittalder	15,4	15,3	15,6	15,5	15,5	15,5	15,5	15,6	15,4
Andel 13-18-åring (%) ¹	93	94	91	94	95	94	94	95	93
Andel fra VG-skoler (%)	51	47	55	52	53	52	52	54	48
Andel fra yrkesfag (%) ²	49	46	53	48	51	45	47	50	43

¹ Aldersspennet var fra og med 12 til og med 20 år.

² Utreknet blant elever på videregående skoler.

Erfaringer fra gjennomføringen av spørreundersøkelsene

På t1 ble vi pålagt av NSD å innhente aktivt (skriftlig) samtykke fra foreldre/foresatte til samtlige elever under 18 år – også for elever på videregående skole. Motstanden mot innhenting av aktivt foreldresamtykke var stor blant mange av SIRUS-kontaktene ved de videregående skole, og mange meldte om praktiske problemer med å innhente slikt samtykke. Ved en av de videregående skolene valgte de ansvarlige, nettopp av den grunn, å utelate samtlige elever under 18 år fra t1-undersøkelsen. Etter ny søknad til NSD, fikk vi på t2 og t3 godkjennelse til å kun innhente aktivt (skriftlig) samtykke fra foreldre/foresatte på ungdomstrinnet.

På t1 tok det lang tid før SIRUS fikk oversikt over hvilke skoler som hadde deltatt i undersøkelsen og ikke. På t2 og t3 ble derfor skanningfirmaet bedt om å sende ukentlige rapporter til SIRUS hvor det fremgikk hvilke skoler de hadde fått inn spørreskjema fra. Noe som gjorde at vi raskere kunne følge opp skoler som ikke hadde sendt inn skjemaene. Dette hadde vi gode erfaringer med.

Det store antallet elever, foreldre og lærere som var involvert i undersøkelsen tatt i betraktning, så var det få reaksjoner på innholdet i spørreskjemaet. De få tilbakemeldingene vi fikk var både av positiv og negativ karakter.

Kartlegging av forebyggende tiltak ved skolene

Som et bakteppe for å tolke den informasjonen vi fikk inn fra elevene, kartla vi også det rusforebyggende arbeidet ved de skolene som deltok i undersøkelsen. SIRUS-kontaktene ved samtlige skoler ble bedt om å fylle ut et spørreskjema, eventuelt i samråd med rektor eller noen i lærerstaben. Det ble spurt etter den forebyggende innsatsen siste skoleår (på t1 spurte vi om skoleåret 2003/2004, osv.).

Spørreskjema til kontaktlærerne

Det ble utviklet ett skjema til bruk i ungdomsskolen og ett til bruk i videregående skole. Forskjellen mellom disse to skjemaene lå først og fremst i at listen over de forebyggende tiltakene som de skulle krysse av for om de hadde brukt eller ikke, var ulike for ungdomstrinnet og videregående skole. Siden det var en skolekode på spørreskjemaene til elevene, kan dataene fra skoleskjemaene kobles opp mot data fra elevene på de enkelte skolene.

På grunnlag av erfaringer fra den første datainnsamlingen, ble skoleskjemaet betydelig forkortet før gjennomføringen av t2 og t3. For en beskrivelse av det skjemaet vi brukte på t1 se Pape et al. (2005).

1. Tiltak/aktiviteter for å forebygge bruk av alkohol, narkotika og tobakk

I den første delen av skjemaet kartla vi om skolen hadde gjennomført noen program/tiltak for å forebygge rusmiddelbruk blant elevene siste skoleår, og i så fall hvilke program/tiltak. Lærerne ble presentert for en liste over aldersadekvate program fra SHdirs meny og de antatt mest brukte programmene/tiltakene i skoleverket. Videre var det gitt plass for å beskrive andre brukte program/tiltak. Avslutningsvis ble det spurt om rusmiddelbruk hadde vært tema i den ordinære undervisningen.

2. Beskrivelse av de rusmiddelforebyggende tiltakene/aktivitetene

I denne delen ble det spurt om grad av forelderinvolvering i det forebyggende arbeidet, og hvem som eventuelt formidlet budskapet til foreldrene. Tilsvarende ble det spurt om hvem som formidlet budskapet til elevene. Dessuten ble det spurt om hvor lenge de hadde brukt det rusmiddelforebyggende opplegget de brukte forrige skoleår.

Litteratur

- Alsaker, F. D., Dundas, I. & Olweus, D. (1991). *A growth curve approach to the study of parental relations and depression in adolescence*. Paper presented at the Biennial Meetings of the Society for Research on Child Development, Seattle, USA.
- Bretteville-Jensen, A. L. (1999). Addiction and discounting. *Journal of Health Economics*, 18, 393–407.
- Derogatis, L. R., Lipman, R. S., Rickels, K., Uhlenhuth, E. H. & Covi, L. (1974). The Hopkins Symptom Checklist (HSCL): A self-report symptom inventory. *Behavioral Science*, 19, 1–15.
- Hardoon, K., Derevensky, J. L. & Gupta, R. (2003). Empirical measures vs. perceived gambling severity among youth - Why adolescent problem gamblers fail to seek treatment. *Addictive Behaviors*, 28, 933–946.
- Johnson, E. E., Hamer, R., Nora, R. M., Eisenstein, N. & Engelhart, C. (1997). The Lie/Bet Questionnaire for screening pathological gamblers. *Psychological Reports*, 80, 83–88.
- Kandel, D. B. & Davies, M. (1982). Epidemiology of depressive mood in adolescents. An empirical study. *Archives of General Psychiatry*, 39, 1205–1212.
- Kerr, M. & Stattin, H. (2000). What parents know, how they know it, and several forms of adolescent adjustment. Further support for a reinterpretation of monitoring. *Developmental Psychology*, 36, 366–380.
- Olweus, D. (1989). Prevalence and incidence in the study of antisocial behaviour: Definitions and measurements. In: Klein, M. W. (Ed.). *Cross-national research in self-reported crime and delinquency*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, 187–201.
- Pape, H., Rossow, I. og Storvoll, E.E. (2005). Metoderapport for Skoleundersøkelsen 2004 ("baseline") i tilknytning til SIRUS' evaluering av Regionprosjektet. http://forebygging.no/cwobjekter/metoderapport_baseline.doc.
- Parker G., Tupling, H. & Brown, L. B. (1979). A parental Bonding Instrument. *British Journal of Medical Psychology*, 52, 1–10.
- Petersen, A. C. & Crockett, L. (1985). Pubertal timing and grade effects on adjustment. *Journal of Youth and Adolescence*, 14, 191–206.
- Plutchik, R., van Praag, H. M., Picard, S., Conte, H. R. & Korn, M. (1989). Is there a relation between the seriousness of suicidal intent and the lethality of the suicide attempt? *Psychiatry Research*, 27, 71–79
- Rossow, I. & Bø, A. K. (2003). *Metoderapport for datainnsamlingen til Ung i Norge 2002*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA).
- Sosialdepartementet (2002). *Regjeringens handlingsplan mot rusmiddelproblemer 2003-2005*.

- Stattin, H. (2001). Öppna, inte övervakade, barn löper mindre risk att bli kriminella. *Läkartidningen*, 98, 3009–3013.
- Stattin, H. & Kerr, M. (2000). Parental monitoring: A reinterpretation. *Child Development*, 71, 1072–1085.
- Windle, M. (1990). A longitudinal study of antisocial behavior in early adolescence as predictors of late adolescence substance abuse: gender and ethnic group differences. *Journal of Abnormal Psychology*, 99, 86–91.
- White, H. R. & Labouvie, E. W. (1989). Towards the assessment of adolescent problem drinking. *Journal of Studies on Alcohol*, 50, 30–37.

Vedleggsliste

Instrukser til lærere

- 1A Instruks til lærere i forbindelse med gjennomføring av undersøkelsen på t2 – Ungdomsskoler
- 1B Instruks til lærere i forbindelse med gjennomføring av undersøkelsen på t2 – Videregående skoler
- 1C Instruks til lærere i forbindelse med gjennomføring av undersøkelsen på t3 – Ungdomsskoler
- 1D Instruks til lærere i forbindelse med gjennomføring av undersøkelsen på t3 – Videregående skoler

Lærerinstruksen fra t1 er å finne i Pape et al. (2005).

Instrukser til elever

- 2A Instruks til elevene i forbindelse med gjennomføring av undersøkelsen på t2
- 2B Instruks til elevene i forbindelse med gjennomføring av undersøkelsen på t3

Elevinstruksen fra t1 er å finne i Pape et al. (2005).

Informasjonsskriv til elever og foresatte

- 3A Informasjonsskriv til elever og foresatte – Ungdomsskoler (t2)
- 3B Informasjonsskriv til elever og foresatte – Videregående skoler (t2)
- 3C Informasjonsskriv til elever og foresatte – Ungdomsskoler (t3)
- 3D Informasjonsskriv til elever og foresatte – Videregående skoler (t3)

Informasjonsskrivet brukt på t1 er å finne i Pape et al. (2005).

INFORMASJON OG VEILEDNING TIL LÆRERNE

i forbindelse med SIRUS' undersøkelse ved skolen

Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS) skal evaluere Sosial- og helsedirektoratets storsatsing på lokalbasert rusforebygging (se www.shdir.no/rusmidler/prosjekter). I den forbindelse ble det foretatt en spørreundersøkelse blant skolens elever høsten 2004, og en ny undersøkelse skal gjennomføres nå.

Alle som deltar i undersøkelsen får mulighet til å vinne et gavekort på kr. 20.000,- (til en valgfri reise). Ellers er rutinene litt ulike for "gamle" og nye elever ved skolen:

ELEVER SOM GIKK PÅ SKOLEN HØSTEN 2004 skal ha samme løpenummer som i fjor.

Før undersøkelsen gjennomføres MÅ læreren ha fått lister fra undersøkelsen i 2004 – som viser hvilke elever som skal ha hvilket løpenummer (se utsendt instruks om bruk av navnelister).

*NB: Det er **svært viktig** at nummeret på det spørreskjemaet som elevene får utdelt stemmer overens med det nummeret de har på navnelisten.*

Løpenumrene gjør det mulig for forskerne å følge utviklingen til de elevene som deltok i 2004. *Hvem disse elevene er, får de ikke vite – bare at det dreier seg om svarene til de samme elevene på ulike tidspunkter. Løpenumrene vil også bli brukt i trekningen av gavekortet.*

ELEVER SOM IKKE GIKK PÅ SKOLEN HØSTEN 2004 mottar spørreskjemaer med numre som ikke er koblet til noen navnelister.

Disse numrene, som gjør det mulig å finne ut hvilken skole og hvilken klasse elevene tilhører, vil bli brukt til å trekke ut vinneren av gavekortet.

*NB: Av hensyn til trekningen er det **svært viktig** at læreren bruker klasselisten og krysser av hvilke elever som deltar i undersøkelsen. Denne listen må tas vare på til trekningen har funnet sted (før jul).*

Informasjon om hvordan elevenes personvern blir ivaretatt, om hvordan vinneren av gavekortet blir trukket ut og om spørreskjemaets innhold finnes på www.sirus.no (se informasjon til foreldre/foresatte til elever som deltar i SIRUS' skoleundersøkelse).

Instruksjon

1. Undersøkelsen går over en skoletime. Elevene skal sitte enkeltvis. Spørreskjemaet skal fylles ut med blå eller sort penn.
2. Hver elev skal få utdelt et spørreskjema og en svarconvolutt (med påtrykt veiledning)
3. Når alt er delt ut, skal læreren lese opp veiledningen på konvolutten for hele klassen. Deretter kan elevene begynne å svare.
4. Elevene må ikke snakke sammen mens undersøkelsen pågår.
5. Læreren kan hjelpe elevene hvis det er spørsmål de ikke forstår.
6. Når elevene har fylt ut skjemaet, skal de legge det inn i konvolutten og selv lime igjen.
7. Når alle konvolutter er samlet inn, skal læreren straks levere dem videre til skolens SIRUS-kontakt.
For å sikre elevenes personvern, må ingen konvolutter åpnes.
8. Læreren registrerer på klasselisten hvilke elever som har fylt ut og levert inn skjema, hvem som skulle ha deltatt men som ikke var til stede, og hvem som ikke skulle delta i undersøkelsen. Disse opplysningene gis videre til skolens SIRUS-kontakt snarest mulig (etter eventuelle oppsamlingsrunder).

På forhånd: Tusen takk for hjelpen!

Hilde Pape
Forsker

Elisabet E. Storvoll
Forsker

Astri Vannebo
Prosjektkoordinator

INFORMASJON OG VEILEDNING TIL LÆRERNE

i forbindelse med SIRUS' undersøkelse ved skolen

Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS) skal evaluere Sosial- og helsedirektoratets storsatsing på lokalbasert rusforebygging (se www.shdir.no/rusmidler/prosjekter). I den forbindelse ble det foretatt en spørreundersøkelse blant skolens elever høsten 2004, og en ny undersøkelse skal gjennomføres nå.

Alle som deltar i undersøkelsen får mulighet til å vinne et gavekort på kr. 20.000,- (til en valgfri reise). Ellers er rutinene litt ulike for forskjellige elevgrupper:

ELEVER SOM GIKK PÅ ALLMENN FAGLIG LINJE VED SKOLEN HØSTEN 2004 skal ha samme løpenummer som i fjor (hvis ikke annet er avtalt med SIRUS)

Før undersøkelsen gjennomføres MÅ læreren ha fått lister fra undersøkelsen i 2004 – som viser hvilke elever som skal ha hvilket løpenummer (se utsendt instruks om bruk av navnelister).

*NB: Det er **svært viktig** at nummeret på det spørreskjemaet som elevene får utdelt stemmer overens med det nummeret de har på navnelisten.*

Løpenumrene gjør det mulig for forskerne å følge utviklingen til de elevene som deltok i 2004. Hvem disse elevene er, vil de ikke få vite – bare at det dreier seg om svarene til de *samme* elevene på ulike tidspunkter. Løpenumrene vil også bli brukt i trekningen av gavekortet.

ALLE NYE ELEVER OG ALLE ELEVER PÅ YRKES FAGLIG LINJE mottar spørreskjemaer med numre som ikke er koblet til noen navnelister.

Disse numrene, som gjør det mulig å finne ut hvilken skole og hvilken klasse elevene tilhører, vil bli brukt til å trekke ut vinneren av gavekortet.

*NB: Av hensyn til trekningen er det **svært viktig** at læreren bruker klasselisten og krysser av hvilke elever som deltar i undersøkelsen. Denne listen må tas vare på til trekningen har funnet sted (før jul).*

Informasjon om hvordan elevenes personvern blir ivaretatt, om hvordan vinneren av gavekortet blir trukket ut og om spørreskjemaets innhold finnes på www.sirus.no (se informasjon til foreldre/foresatte til elever som deltar i SIRUS' skoleundersøkelse).

Instruksjon

1. Undersøkelsen går over en skoletime. Elevene skal sitte enkeltvis. Spørreskjemaet skal fylles ut med blå eller sort penn.
2. Hver elev skal få utdelt et spørreskjema og en svarconvolutt (med påtrykt veiledning)
3. Når alt er delt ut, skal læreren lese opp veiledningen på konvolutten for hele klassen. Deretter kan elevene begynne å svare.
4. Elevene må ikke snakke sammen mens undersøkelsen pågår.
5. Læreren kan hjelpe elevene hvis det er spørsmål de ikke forstår.
6. Når elevene har fylt ut skjemaet, skal de legge det inn i konvolutten og selv lime igjen.
7. Når alle konvolutter er samlet inn, skal læreren straks levere dem videre til skolens SIRUS-kontakt. **For å sikre elevenes personvern, må ingen konvolutter åpnes.**
8. Læreren registrerer på klasselisten hvilke elever som har fylt ut og levert inn skjema, hvem som skulle ha deltatt men som ikke var til stede, og hvem som ikke ønsket å delta i undersøkelsen. Disse opplysningene gis videre til skolens SIRUS-kontakt snarest mulig (etter eventuelle oppsamlingsrunder).

På forhånd: Tusen takk for hjelpen!

Hilde Pape
Forsker

Elisabet E. Storvoll
Forsker

Astri Vannebo
Prosjektkoordinator

INFORMASJON OG VEILEDNING TIL LÆRERNE

vedrørende SIRUS' undersøkelse ved skolen høsten 2006

Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS) skal evaluere Regionprosjektet, som er en statlig satsing på lokalbasert rusforebygging (se www.shdir.no/rusmidler/prosjekter). I den forbindelse ble det foretatt spørreundersøkelser blant skolens elever i 2004 og 2005, og den siste skal foregå nå.

Alle elever som deltar i undersøkelsen får muligheten til å vinne et gavekort på kr. 20.000,- (til en valgfri reise). Ellers er rutineene litt ulike for forskjellige elevgrupper ved skolen:

10. KLASSINGER SOM GIKK PÅ DENNE SKOLEN HØSTEN 2004, skal ha samme løpenummer som de ble tildelt da de gikk i 8. klasse (hvis ikke annet er avtalt med SIRUS).

Før undersøkelsen gjennomføres, MÅ læreren ha fått listene fra undersøkelsen i 2004 – som viser hvilke elever som skal ha hvilket løpenummer.

Det er svært viktig at de to siste sifrene på det spørreskjemaet som 10.-klassingene får utdelt stemmer overens med det nummeret de har på navnelisten.

Hvem elevene er, får forskerne ikke vite – bare at det dreier seg om svarene til de samme elevene på ulike tidspunkter. Løpenumrene vil også bli brukt i trekningen av gavekortet.

10. KLASSINGER SOM IKKE GIKK PÅ DENNE SKOLEN HØSTEN 2004 mottar spørreskjemaer med løpenumre som ikke er koblet til noen navneliste.

DET SAMME GJELDER ALLE 8.- OG 9. KLASSINGENE VED SKOLEN. Innen en og samme klasse kan derfor skjemaene til disse elevene deles ut helt tilfeldig.

Løpenumrene gjør det mulig å finne ut hvilken skole og hvilken klasse elevene tilhører. De vil bli brukt til å trekke ut vinneren av gavekortet.

NB: Av hensyn til trekningen er må læreren bruker klasselisten og krysse av hvilke elever som deltar i undersøkelsen. Denne deltakerlisten må tas vare på til trekningen har funnet sted (før jul).

Informasjon om elevenes personvern, om hvordan vi trekker vinneren av gavekortet og om spørsmålene i spørreskjemaet finnes på www.sirus.no (se informasjon til foreldre/foresatte om SIRUS' skoleundersøkelse høsten 2006).

Instruksjon

1. Undersøkelsen går over 1 skoletime. Elevene skal sitte enkeltvis. Spørreskjemaet skal fylles ut med blå eller sort penn.
2. Hver elev skal få utdelt et spørreskjema og en svarkonvolutt (med påtrykt veiledning).
3. Når alt er delt ut, skal læreren lese opp veiledningen på svarkonvolutten for hele klassen. Deretter kan elevene begynne å svare.
4. Elevene må ikke snakke sammen mens undersøkelsen pågår.
5. Læreren kan hjelpe elevene hvis det er spørsmål de ikke forstår.
6. Når elevene har fylt ut skjemaet, skal de legge det inn i konvolutten og selv lime igjen.
7. Når alle konvolutter er samlet inn, skal læreren straks levere dem videre til skolens SIRUS-kontakt.
For å sikre elevenes personvern, må ingen konvolutter åpnes.
8. Læreren noterer på klasselisten hvilke elever som har fylt ut og levert inn skjema, hvem som skulle ha deltatt men som ikke var til stede, og hvem som ikke skulle delta i undersøkelsen. Opplysningene gis videre til skolens SIRUS-kontakt snarest mulig (etter eventuelle oppsamlingsrunder).

På forhånd: Tusen takk for hjelpen!

Hilde Pape
Forsker

Ingeborg Rossow
Forsker

Astri Vannebo
Prosjektkoordinator

INFORMASJON OG VEILEDNING TIL LÆRERNE

vedrørende SIRUS' undersøkelse ved skolen høsten 2006

Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS) skal evaluere Regionprosjektet, som er en statlig satsing på lokalbasert rusforebygging (se www.shdir.no/rusmidler/prosjekter). I den forbindelse ble det foretatt spørreundersøkelser blant skolens elever i 2004 og 2005, og den siste undersøkelsen skal gjennomføres nå.

Alle elever som deltar i undersøkelsen blir med i trekningen om et gavekort på kr. 20.000,- (til en valgfri reise). Spørreskjemaene de mottar er påført løpenumre som gjør det mulig å finne ut hvilken skole og hvilken klasse elevene tilhører. Disse løpenumrene vil utelukkende bli brukt for å trekke ut vinneren av gavekortet. I motsetning til de rutinene som ble fulgt ved flere skoler i fjor, skal elevene denne gangen *ikke* motta skjemaer med løpenumre som er koblet til en navneliste. *Innen en og samme klasse kan skjemaene med andre ord deles ut helt tilfeldig.*

Av hensyn til trekningen av gavekortet er det **svært viktig** at læreren bruker klasselisten og krysser av hvilke elever som deltar i undersøkelsen. Denne deltakerlisten må tas vare på til trekningen har funnet sted (før jul).

Informasjon om elevenes personvern, om hvordan vi trekker vinneren av gavekortet og om spørsmålene i spørreskjemaet finnes på www.sirus.no (se *informasjon til foreldre/foresatte om SIRUS' skoleundersøkelse høsten 2006*).

Instruksjon

1. Undersøkelsen går over 1 skoletime. Elevene skal sitte enkeltvis. Spørreskjemaet må fylles ut med blå eller sort penn.
2. Hver elev skal få utdelt et spørreskjema og en svarkonvolutt (med påtrykt veiledning).
3. Når alt er delt ut, skal læreren lese opp veiledningen på svarkonvolutten for hele klassen. Deretter kan elevene begynne å svare.
4. Elevene må ikke snakke sammen mens undersøkelsen pågår.
5. Læreren kan hjelpe elevene hvis det er spørsmål de ikke forstår.
6. Når elevene har fylt ut skjemaet, skal de legge det inn i konvolutten og selv lime igjen.
7. Når alle konvolutter er samlet inn, skal læreren straks levere dem videre til skolens SIRUS-kontakt. *For å sikre elevenes personvern, må ingen konvolutter åpnes.*
8. Læreren noterer på klasselisten hvilke elever som har fylt ut og levert inn skjema, hvem som skulle ha deltatt men som ikke var til stede, og hvem som ikke ønsket å være med på undersøkelsen. Opplysningene gis videre til skolens SIRUS-kontakt snarest mulig (*etter* eventuelle oppsamlings-runder).

På forhånd: Tusen takk for hjelpen!

Hilde Pape
Forsker

Ingeborg Rossow
Forsker

Astri Vannebo
Prosjektkoordinator

Veiledning til elevene før utfylling av spørreskjemaet

Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS) står bak den undersøkelsen som du nå blir med på. Mer enn 20.000 skoleungdommer fra ulike deler av landet deltar.

Undersøkelsen er godkjent av Datatilsynet. Den blir gjennomført slik at ingen – verken lærerne, forskerne eller noen andre – får vite hvem som har svart hva. Du skal *ikke* skrive navnet ditt på spørreskjemaet.

Når skjemaet er ferdig utfyllt, skal du legge det i konvolutt, lime igjen og levere det til læreren. Verken læreren eller noen andre ved skolen har lov til å åpne konvolutt.

De utfylte skjemaene blir sendt til et firma som heter Kollektor. De overfører opplysningene i spørreskjemaene til en datafil ved hjelp av en avlesingsmaskin (scanner). Datafilen blir sendt videre til forskere ved SIRUS, slik at de kan foreta statistiske analyser av svarene til de 20.000 elevene som deltar.

Alle som deltar i undersøkelsen får muligheten til å vinne et gavekort på 20.000,- til en valgfri reise. Vinneren vil få beskjed gjennom skolen før jul.

Utfylling av spørreskjemaet:

Fyll ut spørreskjemaet så godt du kan. De fleste stedene skal du sette *ett* kryss i den ruta som passer best for deg. Er det spørsmål som du synes er vanskelige eller som du ikke vil svare på, kan du hoppe over dem. Men vi ser helst at du svarer på alt vi spør om.

Fordi svarene blir lest maskinelt, er det viktig at du går fram på følgende måte:

1. Bruk sort eller blå kulepenn.
2. Hvis du krysser av i feil rute, fyll da ruta helt igjen slik: ■ og sett kryss i den riktige ruta.
3. Sett et tydelig kryss i ruta for det svaralternativet du velger, slik:

<i>Eksempel – RIKTIG</i> Hvordan er været i dag? ☒ Det er fint vær i dag ☐ Det er dårlig vær i dag	<i>Eksempel – GALT</i> Hvordan er været i dag? ☒ Det er fint vær i dag ☐ Det er dårlig vær i dag
---	---

4. Alle tall skal være hele tall. Ikke bruk bindestrek, komma og lignende.

<i>Eksempel – RIKTIG</i> Hvor mange sjokolader spiser du i uka? <input type="text" value="4"/>	<i>Eksempel – GALT</i> Hvor mange sjokolader spiser du i uka? <input type="text" value="3-4"/>
	<i>Eksempel – GALT</i> Hvor mange sjokolader spiser du i uka? <input type="text" value="3,5"/>

Takk for hjelpen og lykke til!

Veiledning til elevene før utfylling av spørreskjemaet

Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS) står bak den undersøkelsen som du nå blir med på. Mer enn 20.000 skoleungdommer fra ulike deler av landet deltar.

Undersøkelsen er godkjent av Datatilsynet. Den blir gjennomført slik at ingen – verken lærerne, forskerne eller noen andre – får vite hvem som har svart hva. Du skal *ikke* skrive navnet ditt på spørreskjemaet.

Når skjemaet er ferdig utfylt, skal du legge det i konvolutten, lime igjen og levere det til læreren. Verken læreren eller noen andre ved skolen har lov til å åpne konvolutten.

De utfylte skjemaene blir sendt til et firma som heter Kollektor. De overfører opplysningene i spørreskjemaene til en datafil ved hjelp av en avlesingsmaskin (scanner). Datafilen blir sendt videre til forskere ved SIRUS, slik at de kan foreta statistiske analyser av svarene til de 20.000 elevene som deltar.

Alle som deltar i undersøkelsen får muligheten til å vinne et gavekort på 20.000,- til en valgfri reise. Vinneren vil få beskjed gjennom skolen før jul.

Utfylling av spørreskjemaet:

De fleste spørsmålene i spørreskjemaet svarer du på ved å sette *ett* kryss i den ruta som passer best for deg. Er det spørsmål som du synes er vanskelige, eller som du ikke vil svare på, kan du hoppe over dem. Men vi ser helst at du svarer på alt vi spør om.

Fordi svarene blir lest maskinelt, er det viktig at du går fram på følgende måte:

1. Bruk sort eller blå kulepenn.
2. Hvis du krysser av i feil rute, fyll da ruta helt igjen slik: og sett kryss i den riktige ruta.
3. Sett et tydelig kryss i ruta for det svaralternativet du velger, slik:

<i>Eksempel – RIKTIG</i> Hvordan er været i dag? ☒ Det er fint vær i dag ☐ Det er dårlig vær i dag	<i>Eksempel – GALT</i> Hvordan er været i dag? ☒ Det er fint vær i dag ☐ Det er dårlig vær i dag
---	---

4. Alle tall skal være hele tall. Ikke bruk bindestrek, komma og lignende.

<i>Eksempel – RIKTIG</i> Hvor mange sjokolader spiser du i uka? <input type="text" value="4"/>	<i>Eksempel – GALT</i> Hvor mange sjokolader spiser du i uka? <input type="text" value="3 – 4"/>
	<i>Eksempel – GALT</i> Hvor mange sjokolader spiser du i uka? <input type="text" value="3,5"/>

Takk for hjelpen og lykke til!

TIL ELEVER OG FORESATTE – informasjon om skoleundersøkelse

Om kort tid skal skolen delta i en spørreundersøkelse som Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS) står bak. En tilsvarende undersøkelse ble gjennomført ved skolen i 2004.

Elevene får et spørreskjema som de fyller ut i løpet av en skoletime. Mange av spørsmålene handler om rusmidler (kunnskap, holdninger og bruk), mens andre dreier seg om skoletrivsel og fritidsaktiviteter, og om foreldre og venner.

Bakgrunnen for undersøkelsen er som følger: Sosial- og helsedirektoratet har satt i gang et forsøksprosjekt for å fremme den rusforebyggende innsatsen i noen utvalgte kommuner (se www.shdir.no/rusmidler/prosjekter). Prosjektet er særlig rettet mot ungdom. For å finne ut om det gir ønskede virkninger, gjennomfører SIRUS undersøkelser blant elever på ungdomstrinnet og i de videregående skolene i kommunen. Femten andre kommuner er også med i undersøkelsen, og til sammen kommer mer enn 20 000 ungdommer til å delta.

Undersøkelsen er godkjent av Datatilsynet. Verken medelever eller ansatte på skolen vil få kjennskap til den enkeltes svar. Heller ikke forskerne ved SIRUS får vite identiteten til dem som svarer. Elevenes personvern er sikret ved at navnelister ikke oppbevares sammen med utfylte spørreskjemaer. SIRUS vil gjennomføre nok en undersøkelse ved skolen høsten 2006, og når den er avviklet, vil alle navnelister bli slettet.

Det er frivillig å bli med. Man kan trekke seg underveis eller hoppe over spørsmål. Når spørreskjemaet deles ut, vil elevene bli minnet om dette. **Elever i ungdomsskolen må ha samtykke fra foresatte for å delta.**

Vi håper at flest mulig blir med i undersøkelsen slik at vi kan få mer kunnskap om effekten av rusforebyggende tiltak. Alle elever som fyller ut skjemaet blir med i trekningen om et gavekort på kr. 20 000 – til en valgfri reise for familien.

Mer informasjon om undersøkelsen kan fås på SIRUS' hjemmeside (www.sirus.no). Der finner man blant annet mer detaljerte opplysninger om spørsmålene i spørreskjemaet, og om hvordan elevenes personvern er ivaretatt. Man kan også kontakte SIRUS per telefon (22 34 04 00), eller via e-post (hp@sirus.no eller ees@sirus.no).

Med vennlig hilsen

Hilde Pape
Forsker

Elisabet E. Storvoll
Forsker

 Klippes ut og leveres til klassestyrer

Jeg gir samtykke til atdeltar i undersøkelsen
(Elevens navn)

.....
(Foresattes underskrift)

TIL ELEVER OG FORESATTE – informasjon om skoleundersøkelse

Om kort tid skal skolen delta i en spørreundersøkelse som Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS) står bak. En tilsvarende undersøkelse ble gjennomført ved skolen i 2004.

Elevene får et spørreskjema som de fyller ut i løpet av en skoletime. Mange av spørsmålene handler om rusmidler (kunnskap, holdninger og bruk), mens andre dreier seg om skoletrivsel og fritidsaktiviteter, og om foreldre og venner.

Bakgrunnen for undersøkelsen er som følger: Sosial- og helsedirektoratet har satt i gang et forsøksprosjekt for å fremme den rusforebyggende innsatsen i noen utvalgte kommuner (se www.shdir.no/rusmidler/prosjekter). Prosjektet er særlig rettet mot ungdom. For å finne ut om det gir ønskede virkninger, gjennomfører SIRUS undersøkelser blant elever på ungdomstrinnet og i de videregående skolene i kommunen. Femten andre kommuner er også med i undersøkelsen, og til sammen kommer mer enn 20 000 ungdommer til å delta.

Undersøkelsen er godkjent av Datatilsynet. Verken medelever eller ansatte på skolen vil få kjennskap til den enkeltes svar. Heller ikke forskerne ved SIRUS får vite identiteten til dem som svarer. Elevenes personvern er sikret ved at navnelister ikke oppbevares sammen med utfylte spørreskjemaer. SIRUS vil gjennomføre nok en undersøkelse ved skolen høsten 2006, og når den er avviklet, vil alle navnelister bli slettet.

Det er frivillig å bli med. Man kan trekke seg underveis eller hoppe over spørsmål. Når spørreskjemaet deles ut, vil elevene bli minnet om dette.

Vi håper at flest mulig blir med i undersøkelsen slik at vi kan få mer kunnskap om effekten av rusforebyggende tiltak. Alle elever som fyller ut skjemaet blir med i trekningen om et gavekort på kr. 20 000 – til en valgfri reise.

Mer informasjon om undersøkelsen kan fås på SIRUS' hjemmeside (www.sirus.no). Der finner man blant annet mer detaljerte opplysninger om spørsmålene i spørreskjemaet og om hvordan elevenes personvern er ivaretatt. Det er også mulig å kontakte SIRUS per telefon (22 34 04 00), eller via e-post (hp@sirus.no eller ees@sirus.no).

Med vennlig hilsen

Hilde Pape
Forsker

Elisabet E. Storvoll
Forsker

TIL ELEVER OG FORESATTE – informasjon om skoleundersøkelse

Om kort tid skal skolen delta i en spørreundersøkelse som Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS) står bak. Tilsvarende undersøkelser ble gjennomført ved skolen i 2004 og 2005, og den siste finner sted nå i høst.

Elevene får et spørreskjema som de fyller ut i løpet av en skoletime. Mange av spørsmålene handler om rusmidler (kunnskap, holdninger og bruk), mens andre dreier seg om skoletrivsel og fritidsaktiviteter, og om foreldre og venner.

Bakgrunnen for undersøkelsen er som følger: Sosial- og helsedirektoratet har satt i gang et forsøksprosjekt for å fremme den rusforebyggende innsatsen i noen utvalgte kommuner (se http://www.shdir.no/rusmidler/prosjekter/regionprosjektet_10344). Prosjektet er særlig rettet mot ungdom. For å finne ut om det gir ønskede virkninger, gjennomfører SIRUS undersøkelser blant elever på ungdomstrinnet og i de videregående skolene i kommunen. Femten andre kommuner er også med i undersøkelsen, og til sammen kommer mer enn 20 000 ungdommer til å delta.

Undersøkelsen er godkjent av Datatilsynet. Verken medelever eller ansatte på skolen vil få kjennskap til den enkeltes svar. Heller ikke forskerne ved SIRUS får vite identiteten til dem som svarer.

Det er frivillig å bli delta. Elevene kan trekke seg underveis eller hoppe over spørsmål. **Elever i ungdomsskolen må ha samtykke fra foresatte for å delta.**

Vi håper at flest mulig blir med i undersøkelsen slik at vi kan få mer kunnskap om effekten av rusforebyggende tiltak. Alle elever som deltar blir med i trekningen om et gavekort på kr. 20 000 (til en valgfri reise for familien).

Mer informasjon om undersøkelsen kan fås på SIRUS' hjemmeside (www.sirus.no). Der finner man blant annet mer detaljerte opplysninger om spørsmålene i spørreskjemaet, og om hvordan elevenes personvern er ivaretatt. Man kan også kontakte SIRUS per telefon (22 34 04 00), eller via e-post (hp@sirus.no eller ir@sirus.no).

Med vennlig hilsen

Hilde Pape
Forsker

Ingeborg Rossow
Forsker

 Klippes ut og leveres til klassestyrer

Jeg gir samtykke til atdeltar i undersøkelsen
(*Elevens navn*)

.....
(*Foresattes underskrift*)

Oslo, august 2006

TIL ELEVER OG FORESATTE – informasjon om skoleundersøkelse

Om kort tid skal skolen delta i en spørreundersøkelse som Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS) står bak. Tilsvarende undersøkelser ble gjennomført ved skolen i 2004 og 2005, og den siste finner sted nå i høst.

Elevene får et spørreskjema som de fyller ut i løpet av en skoletime. Mange av spørsmålene handler om rusmidler (kunnskap, holdninger og bruk), mens andre dreier seg om skoletrivsel og fritidsaktiviteter, og om foreldre og venner.

Bakgrunnen for undersøkelsen er som følger: Sosial- og helsedirektoratet har satt i gang et forsøksprosjekt for å fremme den rusforebyggende innsatsen i noen utvalgte kommuner (se www.shdir.no/rusmidler/prosjekter/regionprosjektet_10344). Prosjektet er særlig rettet mot ungdom. For å finne ut om det gir ønskede virkninger, gjennomfører SIRUS undersøkelser blant elever på ungdomstrinnet og i de videregående skolene i kommunen. Femten andre kommuner er også med i undersøkelsen, og til sammen kommer mer enn 20 000 ungdommer til å delta.

Undersøkelsen er godkjent av Datatilsynet. Verken medelever eller ansatte på skolen vil få kjennskap til den enkeltes svar. Heller ikke forskerne ved SIRUS får vite identiteten til dem som svarer.

Det er frivillig å delta. Elevene kan trekke seg underveis eller hoppe over spørsmål.

Vi håper at flest mulig blir med i undersøkelsen slik at vi kan få mer kunnskap om effekten av rusforebyggende tiltak. Alle elever som deltar, blir med i trekningen om et gavekort på kr. 20 000 (til en valgfri reise).

Mer informasjon om undersøkelsen kan fås på SIRUS' hjemmeside (www.sirus.no). Der finner man blant annet mer detaljerte opplysninger om spørsmålene i spørreskjemaet og om hvordan elevenes personvern er ivaretatt. Det er også mulig å kontakte SIRUS per telefon (22 34 04 00), eller via e-post (hp@sirus.no eller ir@sirus.no).

Med vennlig hilsen

Hilde Pape
Forsker

Ingeborg Rossow
Forsker